

Nr 824

Av fru Ryding m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 59, med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 59 år 1966 föreslås bl. a. vissa förändringar i bestämmelserna rörande invaliditetsersättning och invaliditetstillägg m. m. Propositionen innehåller flera betydelsefulla förbättringar för de handikappade, men förslaget präglas likväl av en viss ofullständighet. Flera brister kvarstår, som man enligt vår mening redan nu bör rätta till.

Ett fysiskt och psykiskt handikapp isolerar en människa i samhället. Brytandet av denna isolering genom inträde på arbetsmarknaden, knytandet av sociala kontakter o. s. v. medför stora merkostnader. Många handikappade tvingas leva under förhållanden som andra medborgare inte skulle nöja sig med. De måste ha rätt till en rimlig levnadsstandard och ha rätt till ett arbete som passar dem utifrån deras förutsättningar.

Gradering av invaliditetsersättningen

Det är befogat med en grundlig översyn av lagen om allmän försäkring beträffande de handikappade. Det är beklagligt att invaliditetstilläggen lämnats utanför i det föreliggande förslaget. Pensionerade handikappade går miste om den förbättring som de förvärvsarbetande handikappade erhåller. Hjälp och tillsyn för handikappade blir inte billigare för en pensionär än för en förvärvsarbetande person. Pensionären har därtill ofta sin pension som enda tillgång. Pensionen ersätter den förlorade arbetsförtjänsten och skall inte behöva användas för att kompensera merkostnader i anledning av ett handikapp. En grupp som särskilt diskrimineras är de partiellt pensionerade. De förvärvsarbetar men har ändå inte rätt till invaliditetsersättning utan är hänvisade till invaliditetstillägget, som inte överstiger 30 procent av basbeloppet. De merkostnader de har blir alltså inte kompenserade i samma utsträckning som andra förvärvsarbetande handikappades. Enligt vår mening bör därför de partiellt pensionerade som endast uppfyller kraven för erhållande av belopp motsvarande halva invaliditetsersättningen ges möjlighet att få invaliditetstillägg upp till 60 procent av basbeloppet, d. v. s. samma som kan erhållas i form av invaliditetsersättning.

I många fall torde beloppet bli otillräckligt. Det gäller handikappade med speciellt kostsamma anordningar och hjälpmedel såsom t. ex. bil. Många

handikappade måste företaga dagliga taxiresor till och från sitt arbete. I sådana fall fordras ett särskilt högt belopp för att kostnaderna skall täckas åtminstone till väsentlig del. Handikappade bör alltså ges möjlighet att efter individuell prövning utfå ett belopp utöver de 60 procenten av basbeloppet. Denna summa bör fastställas från fall till fall, beroende på vederbörandes meromkostnader. Betänksamheten inför en administrativ belastning utgör ingen avgörande anledning att beröva de handikappade det stöd de så väl behöver. Försäkringskassorna får redan nu i flera fall verkställa sådan prövning på grund av graderingen av invaliditetsersättningen.

Vårdbidrag till anstaltsvårdade barn

Vårdbidrag till anstaltsvårdade barn skall enligt propositionen utgå under den tid som barnen vistas i sina hem under hel kalendermånad. Därmed blir bidragen aktuella endast under sommarferierna. Enligt vår mening bör täta kontakter mellan föräldrar och anstaltsvårdade barn underlättas. Anstaltsvistelse för handikappade barn är i och för sig inte så eftersträvansvärd att den onödiggör dessa barns vistelse i föräldrahemmet. För att underlätta för anstaltsvårdade barn att vistas i föräldrahemmet under jul-, påsk- och sportferier föreslår vi att kravet på vistelse utanför anstalten en hel kalendermånad ändras till fjorton dagar och att i sådant fall bidraget utgår med halvt månadsbelopp.

Åldersgränsen beträffande invaliditetstillägg och invaliditetsersättning

Vi har i det föregående påpekat det felaktiga i att inte invaliditetstilläggen reformerats samtidigt med invaliditetsersättningen. Särskilt nödvändig är en omarbetning av bestämmelserna vid åldersgränsen 63 år beträffande invaliditetstillägg och invaliditetsersättning till blinda. Vi anser det orättvist att dessa förmåner skall vara beroende av om man råkat ut för handikappet på »rätt» sida om en åldersgräns som är väsentligt lägre än den egentliga pensionsåldern. Kommitténs egendomliga resonemang om att krämpor, som inträffar i åldern 63—67 år är att hänföra till ett normalt åldrande kan vi inte acceptera. Såväl folkpension som tilläggspension förutsätter att det »normala åldrandet» börjar efter fyllda 67 år.

Döva bör jämföras med blinda

Vad gäller tilläggsförmåner bör de döva jämföras med de blinda. De döva är utsatta för en isolering i samhället som är svår att häva utan extra kostnader. Deras handikapp utestänger dem från vissa yrken och karriärer. De har stora svårigheter att tillgodogöra sig den service som samhället bjuder. De tvingas till ett urval som medför merkostnader. De döva är också i stor utsträckning utestängda från samhällets kulturella aktiviteter. Ekonomiska resurser är nödvändiga för att ett urval som tillgodoser den döves behov i detta avseende skall kunna göras. De måste ges möjlighet att bryta

denna isolering. De måste inlemmas i samhället och få del av vad detta bjuder sina medborgare. I den mån denna inpassning kan underlättas med ekonomiska hjälpåtgärder bör staten träda in. Vi föreslår därför att de döva jämföras med de blinda vad beträffar invaliditetstillägg och invaliditetsbestämmelser.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi,

I. att riksdagen måtte med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 59 i vad den avser förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, antaga följande från propositionen avvikande förslag till lydelse av 9 kap. §§ 2 och 3:

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

9 kap.

2 §.

Till ålderspension eller förtidspension utgår i *invaliditetstillägg*, därest den försäkrade är ur stånd att reda sig själv och på grund härav vid upprepade tillfällen dagligen är i behov av hjälp av annan samt hjälpbehovet uppkommit innan den försäkrade fyllt sextiotre år. Invaliditetstillägg skall alltid utgå, därest den försäkrade är blind och blindheten inträtt innan den försäkrade uppnått sextiotre års ålder.

Till ålderspensionen eller förtidspensionen utgår *invaliditetstillägg*, därest den försäkrade är ur stånd att reda sig själv och på grund härav vid upprepade tillfällen dagligen är i behov av hjälp av annan samt hjälpbehovet uppkommit innan den försäkrade fyllt *sextiosju* år. Invaliditetstillägg skall alltid utgå därest den försäkrade är blind *eller döv* och blindheten *respektive dövheten* inträtt innan den försäkrade uppnått *sextiosju* års ålder.

Ändå att så ————— utföra arbetet.

Ändå att så ————— till viss tid. (Enligt propositionens förslag.)

Invaliditetstillägg tillkommer ————— utom densamma.

Invaliditetstillägg utgör för år räknat trettio procent av basbeloppet.

Invaliditetstillägg utgör, *allt efter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek*, för år räknat *sextio eller trettio procent av basbeloppet*.

3 §.

Försäkrad äger för tid —————
— och vård.

Försäkrad äger för tid —————
— tillsyn och vård.

Atnjuter försäkring ————— sextiosju år.

(Nuvarande lydelse)

Vad i 2 § tredje stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande invaliditetsersättning.

Invaliditetsersättning utgör för år räknat femtio procent av basbeloppet.

(Föreslagen lydelse)

Invaliditetsersättning må vara begränsad till viss tid.

Vad i 2 § tredje stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande invaliditetsersättning. Konungen må dock förordna att sådan ersättning skall utgivas för tid då den försäkrade vistas utom anstalten utan att vårdas genom dess försorg.

Invaliditetsersättning enligt första stycket och sådan ersättning enligt i andra stycket till försäkrad, som avses i 2 § första stycket andra punkten, utgör för år räknat sextio procent av basbeloppet. Invaliditetser-sättning i annat fall utgör, allt efter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek, för år räknat sextio eller trettio procent av basbeloppet. Har försäkrad, som avses i andra punkten detta stycke, särskilt stora merutgifter må allmän försäkringskassa efter särskild prövning till den försäkrade utgiva högre belopp än sextio procent av basbeloppet.

II. att vårdbidrag till anstaltsvårdade barn utgår för tid som barnet vistas utanför hemmet under minst 14 dagar med halvt månadsbelopp och för hel månad med månadsbelopp.

III. att för nämnda ändamål en uppräknig av förslagsanslaget sker till 40 000 000 kronor.

Stockholm den 29 mars 1966

Gunvor Ryding (k)

Axel Jansson (k)

Gustav Lorentzon (k)

Henning Nilsson (k)

Sven Hector (k)

Helmer Holmberg (k)